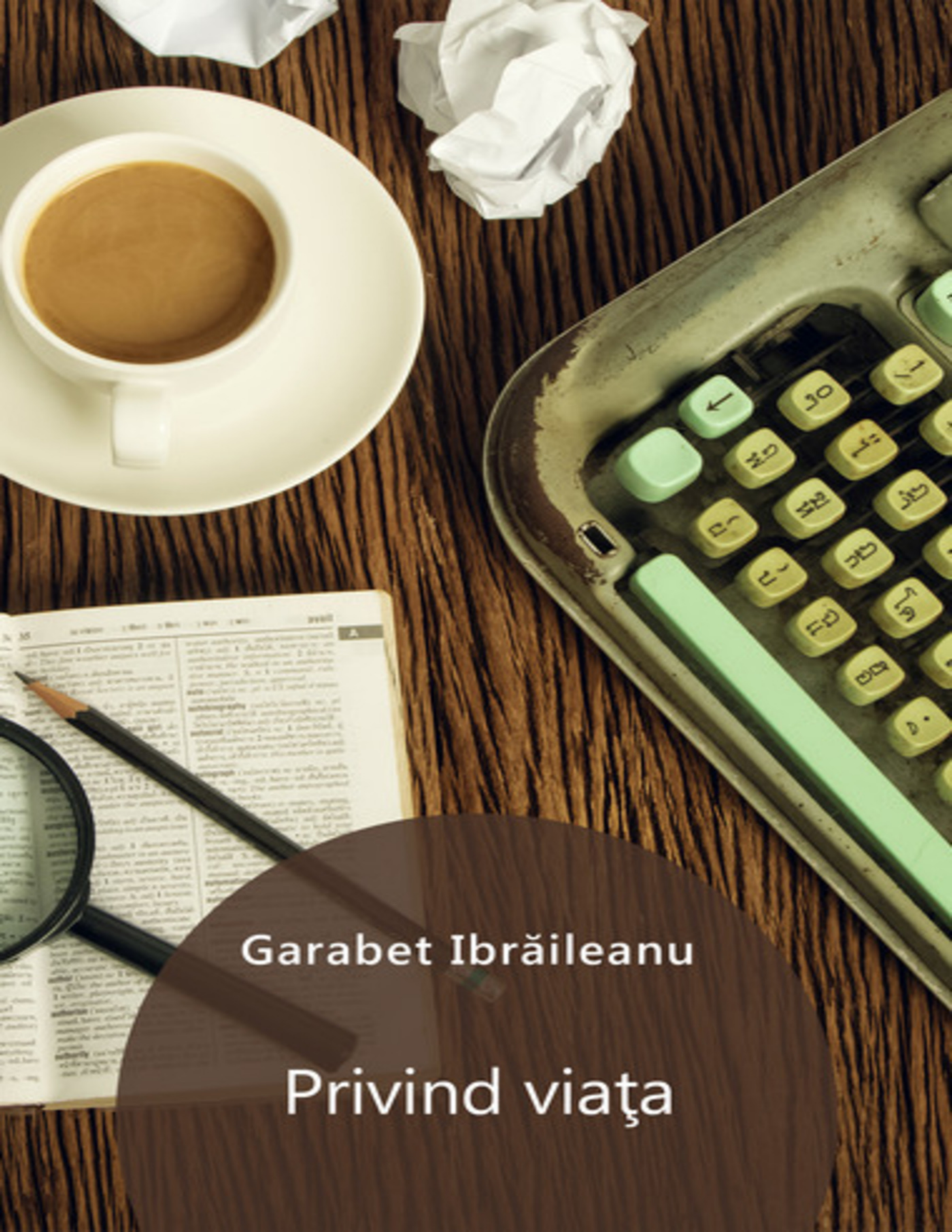

Garabet Ibrăileanu
Privind viaţa

Privind viața

Garabet Ibrăileanu

Editura Bestseller

Imagine: Oxana Denezhkina

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA
CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Celor pe care-i stimezi adu-le omagiul de a nu le ceda nimic din opiniile tale. Celorlalți nu le face onoarea intransigenței tale.

Nimene nu reclamă mai mult toleranța decât cel netolerant, pentru că toleranța ta este condiția de viață a netoleranței lui.

Nu mărturisi sentimentul nobil pentru care ai făcut o acțiune, căci nu vei fi crezut. Inventează unul mai puțin nobil și dă-l ca motiv al acțiunii tale, pentru ca oamenii să nu-ți atribuie unul rău detot.

Nu crede că, strălucind în fața unei femei mai mult decât amantul ei și eclipsându-l, ai putea s-o întorci către tine. Nu vei reuși decât să-ți atragi antipatia și invidia ei.

De câte ori te văd sincer, am impresia că, în războiul tuturora contra tuturora, tu ți-ai lăsat zalele acasă.

Un singur lucru face omul fără nici un sentiment de responsabilitate: acela pe care ar trebui să-l facă terorizat de sentimentul responsabilității: copii.

Când ai cincizeci de ani și, în loc să fii grav și pozitiv, citești poezii, arăți entuziasm pentru muzică, te extaziezi în fața naturii -- poți inspira oarecare simpatie, dar nu vei avea prestigiu și considerație, vei servi ca obiect de distracție, vei provoca de spre tine, în fața ta, discuții glumețe, întocmai cum ți se întâmpla când erai de cinci ani.

Fericirea este plăcerea sufletului. O simplă senzație, un sunet, o culoare, atingerea mânii unei femei, dacă angajează sufletul, devine o fericire.

Inteligenții joacă roluri față cu alții; proștii joacă roluri față cu ei înșiși și, dacă sunt prea proști, reușesc să se înșele singuri.

Când o femeie te-a schimbat cu altul, nu ea e aceea care se simte, față de tine, încurcată, stângace și vinovată, ci bărbatul cu care te-a schimbat.

Plăcere divină: a exulta de orgoliu și a purta în același timp masca celei mai desăvârșite modestii, așa ca să poți mistifica pe ceilalți până acolo încât să se poarte cu tine condescendent și protector.

Cine nu e politicos cu slugile și cu animalele, n-are instinctul politeții, ci dresajul, și n-are sufletul suspus.

Pentru un om cu adevărat inteligent, a minți este o sforțare, pe care și-o impune penibil, minciuna contrazicând raporturile reale din lume, prea clare și tiranic impuse minții inteligente.

Mai degrabă vei păstra relații bune cu cineva dacă nu-i dai nimica, decât dacă-i dai mai mult decât poți continua să-i dai -- sentimente sau lucruri.

Omul nu renunță decât la ceea ce nu-i trebuie, ori la ceea ce e imposibil. Dar pentru aceasta i se cere multă filozofie.

Numai imaginile amorului, antidotul morții, pot ținea piept, în Conștiință,

imaginii terifiante a morții.

De zece ani ești prieten de aproape cu o femeie și vă ziceți „dumneata". Acum un ceas ai văzut întâia dată pe o femeie, care ți s-a dat și al cărei nume nici nu-l știi, și vă ziceți „tu". Oare singura apropiere dintre suflete este corpul?

E mai natural să cauți cu migăleală rime și ritmuri pentru durerile simulate decât pentru cele adevărate -- și e mai onorabil să le cauți pentru durerile adevărate, decât pentru cele simulate.

Nu spune nimic bun despre tine, căci nimeni nu te va crede.

Nu spune nimic rău despre tine, căci toți te vor crede.

A regreta că nu te-ai născut altfel, este a regreta că te-ai născut tu, și nu s-a născut altcineva. A dori să fii altfel, este a dori să mori tu și să se nască altcineva. Căci tu, tu ești tu.

Mila, când nu e însoțită de o iubire infinită, e mai ofensatoare decât disprețul.

O femeie care iubește pasionat nu glumește niciodată, în societate, cu bărbatul iubit sau pe socoteala lui.

Toți oamenii doresc un lucru simplu, naiv, logic: ca universul întreg să se comporte astfel, încât să le fie bine lor -- și le e necaz dacă cumva universul, la începutul lui, a apucat pe o altă cale decât în vederea acestui scop.

Cineva spunea: Prostiile și absurditățile celor de aproape mă înfurie. Ale celorlalți mă amuză.

Nu te lăsa ofensat din bunătate, căci devii rău. Dacă ai făcut-o până acuma, ofensează și tu pe nedrept, ca să redevii bun.

Nici o durere nu e mai mare decât gelozia care nu poate găsi motive să învinuiască.

Un roman stoarce lacrimi de admirație naturilor artistice prin pasagiile lui frumoase, și lacrimi de compătimire naturilor sentimentale prin pasagiile lui patetice.

Nu uita un moment că în orice raport cu oamenii ești în stare de război. Cu dușmanii, cu prietenii, cu cunoscuții, cu străinii, cu femeia sau cu iubita ta -- bagă de seamă ce vorbești și cum vorbești, cât și când îi frecventezi, cum te arăți: vesel, trist, indiferent, tăcut ori vorbăreț. Nu fi un moment distrat, nu te iluziona un moment că ești în stare de pace ori de armistițiu, căci celălalt te-ar surprinde.

Fata, pe care ai iubit-o la optsprezece ani și n-ai mai văzut-o de-atunci, o iubești toată viața.

Când bărbatul pe care-l iubește o femeie se face vinovat față cu tine de o grosolănie, femeia îți reproșează ție grosolănia lui și, în nevoia arzătoare de a-l consola de vina lui, îl iubește și mai mult.

Câți oameni ar prefera să moară ei, decât să se scufunde un continent în ocean?

Dacă nu crezi în nici un Dumnezeu, atunci ce te împiedică să-ți fie scumpe credințele și ritualele care au consolat pe tatăl tău și pe mama ta și le-au ușurat ceasul greu al morții?

Pentru o femeie toți bărbații sunt bărbați, afară de acela pe care nu-l mai iubește.

La furie, mintea celui inteligent intră în ebuliție, a prostului se sleiește.

În gelozie superioritatea adversarului triumfător te umilește, inferioritatea lui te coboară.

Mai multă încredere am în reformatorul social condus de ambiție și de vanitate, decât în acela condus de iubirea de oameni, pentru că cel dintâi este mânat de mobile mai puternice și mai durabile.

Când o femeie îți dă în sfârșit fericirea, nu-i așa că privești cu atâta simpatie lumea întreagă, încât îți devine simpatică chiar și femeia pe care ai părăsit-o și pe care n-o puteai suferi?

E destul de rău când vine El cu experiență și Ea nu, dar încă atunci când se întâmplă contrariul!

Când amorul secret dintre un bărbat și o femeie ia proporții prea mari, atunci, de frică să nu se dea de gol prin gesturi, prin priviri, prin tonul vocii, ei încetează de a mai vorbi împreună și chiar de a se privi, în fața acelora de care au grijă să-și ascundă pasiunea, și li se pare că sunt foarte prudenți.

Omul, creând civilizația, a făcut tot ce a putut ca să-și dezvolte inteligența pe dezagregarea instinctelor. Și acuma nu-i ajunge toată inteligența ca să suplinească ceea ce făceau instinctele fără nici o sforțare.

Din cele câteva sute de milioane de înamorați de pe glob din acest moment, fiecare crede că femeia pe care o iubește este unica, este o apariție supranaturală, este singura ființă fermecătoare, singurul izvor de felicități, singura care poate da farmecul cel mare al vieții, singura... E cam comic.

Un bărbat, care are toate scrupulele în raporturile sale cu bărbații și cu femeile, are foarte puține, și la nevoie nici unul, față cu femeia pe care o iubește cu pasiune, pentru că în natură nu există scrupule și îndatoriri morale.

Nu există viață viitoare... afirmă mintea noastră științifică. Dar ce poate să știe mintea noastră, născută pentru o incompletă adaptare a unui puțin complicat organism la un puțin variat mediu?

Dacă vrei să treci drept om de caracter și de curaj în propriii tăi ochi, nu face concesii de conștiință în directivele vieții tale. Dacă vrei să treci drept om de caracter și de curaj în ochii altora, ajunge să nu faci concesii în lucrurile mici, zilnice.

Bărbații își dau singuri certificat de paupertate estetică și morală, când își îngăduie, ca un lucru foarte natural, intimități cu fetele-în-casă, și în același timp înfierează, ca cea din urmă înjosire, aceleași intimități ale unei femei cu un lacheu.

Omul care, prin vorbe, gesturi, fapte mărunte, își descarcă necontenit

sentimentele, în măsura în care ele apar, e tot așa de impropriu pentru acțiune sistematică, grea și lungă ca și, pentru tracțiune intensă, o locomotivă care și-ar pierde necontenit vaporii, pufnind prin toate deschizăturile.

Când cineva persiflează morala, toate probabilitățile sunt că e un om de treabă. Când cineva predică necontenit morala, toate probabilitățile sunt că e un om plin de păcate.

Nu poate fi o mai mare ofensă pentru un bărbat decât atunci când femeia cu care e prieten se înamorează, în timpul prieteniei cu el, de un altul.

Nu există sacrificiu. A trăi sărac pentru a nu abjura o idee este a prefera plăcerea abstractă și înaltă de a stărui în acea idee, plăcerii senzuale și inferioare de a mânca și a bea bine.

Un bărbat care spune vorbe de iubire unei fete fără să le însoțească de o propunere de căsătorie îi aduce o ofensă gravă și o dezvirginează sufletește.

Cea mai subtilă dintre plăceri e aceea de a fi simplu, modest, naiv, supus, prevenitor, a avea aerul că înțelegi cât mai puțin sau nimic din ceea ce nu ți se spune, dar în același timp a înțelege tot și a privi totul cu detașare și cu o liniștită ironie.

Printre pisici, cunoscute prin îndelungatele lor maneje preliminarii în amor, sunt unele care, ca și oamenii lipsiți de prejudecăți întârziate, suprimă orice preludii și merg drept la scop.

Câte milioane de vorbe ai spus tu în viața ta! Ai spus vorbele care sunt în Shakespeare, în Goethe și în Kant. Numai că le-ai combinat altfel.

Unele femei nu se rușinează să apară în haine sumare față de servitori, pentru că au sentimentul că servitorii nu sunt oameni. Altele se rușinează de goliciunea lor în fața animalelor, pentru că animalele au ochi ca și oamenii...

De câtă impertinență dai dovadă când îmi spui că mâine la ora cutare ai să vii negreșit la mine, parcă tu ai cunoaște întreaga cauzalitate universală ca să știi că mâine ai să mai fii în viață.

Un bărbat, când încetează de a iubi pe o femeie și începe să iubească pe alta, are toate menajamentele pentru femeia părăsită. O femeie, în aceeași împrejurare, e crudă și sfidătoare. Femeia are sentimentul că cruzimea ostentativă față cu bărbatul părăsit este un dar și un omagiu pe care îl aduce noului ei amant.

Numai naturile grosolane nu roșesc de nici o idee care le vine în cap.

În tinerețe, când stările sufletești sunt vii și multe, timpul trece plăcut și încet, așa că, privind îndărăt la o distanță de câțiva ani, îți pare o eternitate. La bătrânețe, când stările sufletești nu mai sunt vii și se rarifică, timpul trece anevoie și totuși atât de repede încât, privind înapoi, lucrurile de acum zece ani îți par că s-au petrecut ieri. Așadar natura, părtinitoare cu tinerețea și ostilă bătrâneții, îi ia acesteia totul, îi dă celeilalte totul!

Bărbații țin pe femei în stare de inferioritate, nu pentru că le socot

inferioare, ci le socot inferioare pentru că Ie țin în stare de inferioritate. Iar femeile se socot inferioare bărbaților pentru că înainte de a ajunge la conștiință, orice clasă supusă îmbrățișează concepțiile stăpânilor.

A mânca, act eminamente brutal și inestetic, ar fi devenit cu siguranță rușinos, dacă izolarea pentru îndeplinirea acestei funcțiuni n-ar stingheri cu totul practica vieții omenești. Se zice că pe Alfred de Vigny nu l-a văzut mâncând nici un străin.

Femeile au mai multă delicatețe în realitățile iubirii decât bărbații. O femeie normală nu va intra niciodată în intimități cu un bărbat de pe o treaptă socială cu mult inferioară ei, ori cu un bărbat pentru care nu are cel puțin afecțiune. Pentru bărbați asemenea incompatibilități de obicei nu există. Această deosebire se poate exprima pe scurt astfel: este indiferent la urma urmei pe cine supui, dar nu este indiferent cui te supui.

Dacă n-ai în tine destulă politețe pentru toată lumea, fii mai politicos cu inferiorii decât cu egalii, mai politicos cu egalii decât cu superiorii. Lipsa de politețe față cu egalii și cu superiorii este numai o necuviință, care îți poate atrage represalii, pe când față cu inferiorii este o cruzime și o lașitate, căci provoacă o durere care nu poate riposta.

Când triumful este aproape și, pentru a face ultimul pas, ți se cere o ticăloșie, nu-i așa că-ți vine greu să nu o faci?

O nenorocire venită din propriile noastre greșeli e tot atât de fatală ca și una venită din senin, dar iluzia liberului arbitru ne face să suferim cu atrocitate de cea dintâi, pentru că ni se pare că am fi putut-o evita.

Când un prieten te părăsește în nenorocirea lui, îți dă tot atâta dovadă că nu ți-a fost prieten adevărat, ca și când te părăsește în nenorocirea ta.

Deosebirea dintre dominarea femeii de către bărbat și dominarea bărbatului de către femeie este deosebirea dintre tiranie și dictatura sclavilor. Când nu domină nici unul, nici altul, e război civil.

Dacă ai îndoieli asupra ta, nu le da pe față, ca să nu dai prostiei dreptul de a-și permite cu tine aceeași atitudine, împrumutând-o de la tine.

Când un bărbat pasionat face curte unei femei, el are aerul umilit, pentru că atunci el îngenunche înaintea sclavei și pentru că atunci el îi propune maternitatea, adică un șir lung de chinuri și un eventual asasinat.

În infinitul timpului și al spațiului, ne-am întâlnit în aceeași nebuloasă, în același sistem solar, în aceeași planetă, în același secol, în aceeași generație, în aceeași țară, în același loc, sub același acoperământ, și totuși ne urâm, ori cel puțin ne suntem indiferenți, în loc să ne aruncăm unii în brațele altora, inteligenți și proști, buni și r[...]nmărmuriți de spaima naturii infinite și ostile.

În viață, de foarte puține ori știi mai dinainte ce ai să faci și ce ai să vorbești, și mai niciodată ce ai să simți și ce ai să gândești. Încolo, tot ce ai să faci și ai să vorbești, tot ce ai să simți și ai să gândești, afli atunci când ai înfăptuit, când ai vorbit, când ai simțit, când ai gândit. Ai în fața ta,

începând chiar din clipa care urmează, viitorul, ca un neant în care înaintezi orbecăind în întuneric, căzând peste faptele și vorbele tale, peste gândurile și simțirile tale. Viața este această izvorâre de fapte, de vorbe, de gânduri și de simțiri, peste care te îmbrâncește etern nu se știe cine.

De-a lungul evoluției, nu se observă creșterea nici unui alt organ al omului, afară de creier, condiția materială a conștiinței. Ar fi interesant de știut dacă mai există un alt animal care să fi suferit în cursul vieții o asemenea nenorocire.

Cu cât ești mai politicos, cu atât ridici tot mai multe ziduri și forturi împotriva cordialității inoportune, care dă năvală în incinta vieții tale.

Omul găsește întotdeauna inconștient motive înalte pentru acțiunile sale egoiste. Antropofagul, care-și mănâncă părinții din lipsă de altă carne, e convins că face un act moral, că-și îndeplinește o datorie religioasă. Aceasta dovedește idealismul omului, adică neputința lui de a-și recunoaște mobile egoiste și josnice.

Sunt oameni care trag toate învățămintele posibile din experiențele vieții, numai cât, pe toate, le trag cu un moment mai târziu decât le trebuie. Aceștia sunt mai nenorociți decât acei care nu învață nimic din viață, și care, astfel, n-au mustrări zadarnice.

Când o femeie și un bărbat se întâlnesc să se cultive reciproc prin lecturi, prin învățare de limbi ș.c.l., să știi că întâlnirile lor sunt convocate și prezidate de Geniul Speciei și să le-o spui și lor, dacă ei n-o știu.

Cei care au sufletul grosolan spun „tu" și intimilor și slugilor, arătând prin aceasta că pentru dânșii intimitatea înseamnă lipsă de stimă și de respect.

Poți să schimbi cunoștințele cuiva, dar nu și ideile. Ideile sunt flori crescute pe tulpina sentimentului, care-și are rădăcina în instinct. Numai vremea sau o criză puternică sufletească, slăbind, întărind ori modificând instinctul și sentimentul, pot schimba ideile.

Cine nu e gelos de bărbatul amantei sale, arată că amorul lui e alcătuit mai cu seamă din vanitate și din simțul de proprietate asupra femeii.

O femeie de rasă și de lux este un produs rafinat în salon și un animal primitiv în iatac. O femeie comună e gospodină și într-un caz și în altul.

De cele mai multe ori n-o iubești pentru că are calități, ci are calități pentru că o iubești.

Atențiile arătate și serviciile făcute indistinct prietenilor și străinilor ofensează prietenia și o dezobligă de sentimentul recunoștinței.

Nimic nu este mai deosebit de bărbat decât femeia, fiindcă tot ce este în natură e numai altfel decât bărbatul, pe când femeia e contrariul lui.

Sunt oameni pentru care viața e insuportabilă, iar acceptarea morții imposibilă.

Nu-ți sunt scumpe încrețiturile de pe fruntea și de la ochii femeii tale? Gândește-te bine că încrețiturile astea s-au făcut în lunga voastră tovărășie

de griji și de nevoi. Gândește-te bine că ele sunt semnul că se apropie vremea când tu și tovarășa ta aveți să vă despărțiți pentru totdeauna. Gândește-te că asta e fața râzătoare pe care o așteptai cu pieptul înfrigurat în nopțile de vară.

De-a lungul vremii, patru evenimente hotărâtoare în viața sufletească a omenirii: apariția ideii de moarte în conștiință, pierderea credinței în Dumnezeu, însumarea noastră în zoologie și reducerea planetei la un vremelnic fir de țărână în infinit.

Unii concep viața ca un râu, în voia căruia nu ai decât să te lași, ca să ajungi la țărmurile înflorite. Alții o concep ca un curent, în susul căruia trebuie să înoți voinicește cu speranța îndoielnică de a ajunge la un mal aspru, unde să-ți odihnești capul obosit.

Amintirile -- o muzică care ne vine de undeva de dincolo de orizont.

Cele mai multe judecăți false în privința lucrurilor omenești se datoresc infirmității morale, și nu slăbiciunii intelectuale, pentru că mai degrabă pierde omul simțul realității prin partea morală, decât prin cea intelectuală.

O implori să nu te mai facă să suferi, adică îi ceri ei ajutor contra ei, nenorocitule, iar ea te ascultă rece și tăioasă ca o spadă de gheață și ridică în suflet altare celuilalt.

Disimularea femeii față cu bărbatul e în ordinea lucrurilor, pe când a bărbatului față cu femeia e contra naturii, e o lașitate, e antipatică.

O femeie se simte măgulită când e iubită de orice bărbat, pentru care nu are dezgust. Dar numai un fat nu se simte indispus și chiar nenorocit, când e iubit de o femeie, pe care el nu o poate iubi.

La douăzeci de ani iubești amorul și cauți o femeie s[...]ntrupezi, și femeia asta nu poate fi decât frumoasă. La treizeci de ani iubești o femeie, nu amorul, și femeia asta poate fi frumoasă, poate fi urâtă, cum se întâmplă.

Bătrânețea e carne veche, e inestetică, e impură. E o rușine, căci este restul unui organism învins de natură. Boala, când nu-i acută și trecătoare, e aceeași deteriorare, aceeași rușine, o bătrânețe prematură. Iar moartea, definitiva victorie a naturii asupra omului, este suprema rușine.

Un bărbat de o anumită vârstă se apără cu moliciune când i se impută pe nedrept păcate juvenile.

Fața unei femei trece într-o singură zi prin mai multe vârste.

O femeie, care are treizeci și cinci de ani când e liniștită, are patruzeci când e morocănoasă, treizeci când e veselă și douăzeci când vibrează de iubire.

Oamenii în genere nu preferă minciuna adevărului. Le utilizează pe amândouă fără nici o preferință, după nevoie.

De obicei o femeie știe că e iubită mai înainte ca bărbatul să-și dea seamă ce se petrece cu dânsul. Femeia însă, mai târziu, îi spune că n-a bănuit nimic și că a fost foarte surprinsă când el i-a mărturisit iubirea. Prin aceasta, ea înlătură orice suspiciune asupra cochetăriilor, manejelor și provocărilor

ei de mai înainte.
Te împilă toată lumea, și nu decretezi infamia universală și iremediabilă a omenirii. A fost cu tine puțin mai indiferentă ea, și universul întreg devine „un episod trist, care tulbură liniștea neantului".
Amorul, ca și soarele, e un singur moment la zenit: în momentul primului „da".
Predici necontenit morala, zvârli în toate părțile precepte.
Înțeleg: te ispitește viața și simți nevoia să alungi tentațiile, din toate puterile, în fiecare moment al vieții.
Dacă, apucând pe un drum, ți-ai rupt un picior, nu regreta că n-ai apucat pe un altul, căci nu știi dacă nu ți le rupeai pe amândouă.
Gelozia pricinuită de o femeie e mai chinuitoare în absența ei, decât în prezența ei, pentru că torturile geloziei sunt produse de imaginație, și când femeia e de față, imaginea ei absorbantă îți paralizează imaginația.
„Homo homini lupus". Filozoful nu știa că lupii nu se mănâncă între dânșii decât la ultima extremitate.
Un bărbat nu e rudă cu nevasta sa, dar e rudă cu surorile nevestei sale.
A flirta, adică în ultimă analiză a face și a asculta propuneri învăluite, pe departe, lipsite de seriozitate, este, din partea bărbatului, un semn de grosolănie sufletească și de lipsă de patosul virilității; este, din partea femeii care primește manejul, dovada unui suflet de cocotă ori de servitoare. Numai iubirea, rămânând în marginile decenței și ale respectului, poate forma subiectul unor anumite convorbiri între un bărbat și o femeie cu instinctele sănătoase și simțul estetic nepervertit.
Tot ce nu este etern, este zadarnic. Nimic nu este etern.
De ce cruzime atroce dă dovadă acela care se apropie de o femeie, când nu se gândește sau când se gândește că creează o ființă supusă fatal la boală, la agonie și la moarte.
Recunoștința exagerată pentru atențiile pe care ni le arată cineva este de cele mai multe ori răspunsul amorului nostru propriu măgulit și al vanității noastre satisfăcute.
În societate, nu te ridica împotriva nici unui păcat, ca să nu comiți, din neștiință, vreo nedelicatețe.
Inteligenții se împart în două: buni și răi. Proștii se împart în una: răi.
Atitudinea ironică în fața vieții este consolarea ipocrită pe care ne-o dăm, depreciind ceea ce ne refuză viața.
În amor omul se mulțumește cu un nimic, și nu se mulțumește cu nimic.
Amorul este o febră a sufletului. Același început, aceeași criză, același sfârșit și aceeași imunitate, -- căci nimeni nu iubește a doua oară pe femeia de care a scăpat.
Când nu mai iubești pe o femeie, nu poți înțelege deloc pentru ce ai iubit-o, oricâte sforțări de memorie ai face.
Un bărbat simte o jenă, o ezitare față cu bărbatul căruia i-a răpit inima

unei femei. O femeie, față cu rivala învinsă, are conștiința calmă, senină și un aer de triumfală sfidare.

Când un bărbat iubitor de confort moral își părăsește femeia și iubește pe alta, e foarte iritat că-i mai lipsește o condiție ca să fie complet fericit: aprobarea femeii părăsite.

Un bărbat de treabă, când iubește pe cine nu-i este permis, se dedă la cele mai neînchipuite ipocrizii față cu el însuși, ca să-și ascundă că iubește, și crede cu sinceritate că sentimentul lui pentru femeia adorată e simpatie, prietenie, admirație...

În amorul pasionat nu e, nu poate fi prietenie. Într-o femeie pe care o iubești pasionat, totu-i femeie, și prietenia nu-și găsește nici un loc unde să se plaseze.

Este această mizerie în lume: cu cât un bărbat și o femeie se iubesc mai mult, cu atât se tot împuținează între ei secretele corpului și, din cauza suspiciunilor, se tot înmulțesc secretele sufletului.

În iubirile, ca a lui Balzac, dintre un bărbat de douăzeci de ani și o femeie de patruzeci, întinerește corpul cel bătrân și îmbătrânește sufletul cel tânăr.

Sunt bărbați care nu pot cuceri o femeie, decât dacă se prezintă singuri la concurs, și nu o pot păstra decât dacă nu se ivește un concurent. Asemenea bărbați în realitate sunt interimari, niciodată titulari.

Amorul și crima sunt invazia naturii în mijlocul civilizației.

Bărbații se tem mai mult de moarte decât femeile, pentru că au sentimentul trecutului mai puternic, pentru că au inteligența și imaginația mai vii și pentru că ei sunt elementul activ în crearea vieții. Viața, cu cât e mai intensă și mai conștientă, cu atâta are mai mult oroare de neant.

Crima fundamentală a naturii împotriva omului e că a pus conștiința unui Kant într-un corp de mamifer supus legilor stupide ale materiei care, cu un curent imperceptibil de aer ori cu o infimă bacterie, poate stinge pentru eternitate conștiința în care se aprinsese un univers.

Gândește-te că și tu și acela care te insultă, intr-o zi sau alta aveți să stați cu mâinile pe piept și cu lumânările la cap.

Dacă generosul și obiectivul elefant, și nu isterica și libidinoasa maimuță, ar fi avut creierul mai dezvoltat, ce admirabil ar fi omul.

Un om care s-ar hotărî și ar reuși să fie sincer în orice împrejurare, ar fi o apariție odioasă, ar fi o calamitate publică, ar ofensa în dreapta și în stânga, ar arunca scandalul în familii, ar grăbi dizolvarea Societății -- ar trebui ucis ca un câine turbat.

Dacă într-o bună dimineață oamenii ar începe să-și poată citi gândurile unul altuia, toți ar umplea pădurile și văgăunile neumblate, pitindu-se fiecare în câte o ascunzătoare nebănuită. Societatea s-ar desființa și rasa omenească ar pieri în curând.

Femeile caste, din lipsă de temperament, au mai puțin dezvoltată pudoarea corpului, din cauza ecoului slab pe care-l trimite în conștiința lor

feminitatea lor redusă.

Se poate spune că literatura, care aproape în întregime nu-i decât zugrăvirea afacerilor amoroase, nu este altceva decât epifenomenologia științei numită embriologie.

Un prost nu spune lucruri inteligente, dar un inteligent spune multe prostii. O sută de mii de proști nu fac un inteligent, dar o sută de mii de inteligenți fac un prost. În lume, prioritatea o are prostia.

Un prost, care tace, nu va plictisi niciodată ca un inteligent care-și debitează întreaga gândire. Față cu o femeie, va învinge întotdeauna pe un inteligent, care spune mereu tot ce gândește. Tăcerea provoacă curiozitatea, care ațâță iubirea și dă impresia de forță, de virilitate.

Imaginația și inteligența sunt izvoare de frică. Și cum marea problemă a vieții este moartea, inteligenții sunt în inferioritate și în privința acestei probleme capitale a existenței noastre.

Tu nu bănuiești câtă însemnătate dai acelora pe care îi disprețuiești, condescinzând să-ți angajezi față cu ei sensibilitatea ta într-o anumită formă.

În scrisul tău destinat publicului pune ideile tale, dar niciodată sentimentele tale, adică partea intimă a personalității tale, niciodată imaginația ta, adică produsul imediat al personalității tale.

Dacă ai prietenii strânse, participi la un suflet comun, nu mai ai sufletul tău personal, adică un suflet delimitat, propriu pentru observație. Și, neputând cunoaște un suflet, al tău, nu poți cunoaște nici pe al altora. De aici faptul paradoxal că numai izolații cunosc bine sufletul omenesc.

Femeia are mai mare putere de penetrație în sufletele altora decât bărbatul, dar, mai săracă în idei generale, este inferioară bărbatului, când vrea să reconstituie tipuri din observațiile izolate.

Prin sentimente, oricare: bune sau rele, atârni de oameni. Prin inteligență îi domini.

Tu faci o acțiune și eu îi presupun motivele pentru care aș fi făcut-o eu. Tu spui o frază, și eu îi dau înțelesul pe care l-aș fi pus eu în fraza ta. Atunci cum vrei să te înțeleg? Să ne înțelegem unii pe alții?

Ori de câte ori în societate, în loc de a-ți da pe față ideile și sentimentele, ai reușit să spui o vorbă banală, lipsită de orice culoare personală, ai câștigat o victorie împotriva vulgarității.

Sublimul vieții -- ascensiunea pe piscurile înalte ale existenței -- exclude sentimentalitatea, care supune pe om micilor nevoi ale celor din jurul lui.

O opinie contrară este o ofensă, îndeosebi față de femei, mai subiective prin natura lor. De aceea, extrema politețe, pe care le-o datorăm mai ales lor, ne impune să ne ascundem opiniile față de ele și să abandonăm în sensul lor.

Amorul alungă prietenia dintre un bărbat și o femeie, pentru că încrederea și simpatia nu pot ținea piept pasiunii arzătoare de primitiv,

dorinței de acaparare, suspiciunilor și celorlalte porniri egoiste ale amorului, care otrăvesc mai ales sufletul bărbatului, așa de inferior femeii în această privință.

Când poți reuși să spui pentru ce iubești pe o femeie, n-o iubești cu adevărat.

Când un amant începe să ia alură de soț, femeia se simte nenorocită, oricât de ideal s-ar purta el, căci ea nu-și luase un amant pentru ca să aibă doi soți.

Când o femeie vinovată are conștiința sensibilă, nu-i ajung niciodată prosternările amantului ei, pentru că dovezile lui de supunere și de adorație sunt necontenite scuze și justificări ale greșelii ei.

Puțini oameni ar prefera ca femeia pe care ei o iubesc pasionat să iubească pe altul decât să moară.

Prietenia, rară și între bărbați, este cu mult mai rară între femei, pentru că meseria lor de a plăcea le face pe toate concurente între dânsele; pentru că prietenia e un sentiment de esență mai mult spirituală, iar femeia este, prin definiție, o ființă mai aproape de natură; pentru că prietenia ține de categoria sublimului, iar femeia e născută numai pentru frumos.

Adesea, același amor nu iartă cel mai mic lucru și nu rupe pentru cea mai mare vină.

Se zice că Alfred de Vigny a scris La Colčre de Samson, catehismul lapidar al misoginismului, pentru că avea îndoieli serioase asupra actriței Dorval, cu care se avea bine.

Cineva spunea: corpul meu nu sunt eu, e el. Uneori el nu mă lasă să gândesc, să lucrez. Alteori el mă lasă.

Când ceri cuiva indulgență, îi ceri dispreț îndulcit ori, după împrejurări, agravat prin bunăvoință.

Dintr-un anumit punct de vedere, cam de alăturea de viață, toate lucrurile omenești pot părea comice, afară de unele acte naturale, care sunt odioase ori ridicole.

Cât e de trist sfârșitul vieții normale, care se încheie cu bine.

Ființa încântătoare de acum treizeci de ani, fata cu cozile pe spate plină de visuri și de iluzii, astăzi și-a întors privirile de la stele, și-a plecat capul spre pământ, apăsată de greutatea vieții.

Nu-ți chinui inima că în anumite momente din trecut nu ai luat alte hotărâri, nu ai făcut alți pași, care te-ar fi dus în viață pe un drum mai bun. Orice pas făcut, orice hotărâre luată nu puteau să fie altfel, pentru că orice vorbă a ta, orice act al tău stau față cu întreaga ta ființă fizică și morală, ca rezultatul unei operații de cifre față cu cifrele operate, ca un compus chimic față cu elementele care-l alcătuiesc. A regreta că n-ai făptuit altfel, este ca și cum rezultatul hidrogenului și oxigenului ar regreta că nu-i aur, suma lui doi plus doi că nu-i zece.

Dacă încă nu ți-e rușine de nebuniile pe care le făceai pentru ea, să știi că

iubirea ta n-a murit cu totul.

Ambiția de a străluci este goana după sufragiile proștilor.

Ambiția de a nu fi desconsiderat este frica de a nu te oglindi defavorabil în mintea celor inteligenți.

Unele femei își iubesc mai mult copiii, altele mai mult bărbatul ori amantul; cu alte cuvinte, unele mai mult copiii actuali, altele mai mult pe cel viitor. Așa toți creatorii: unii artiști își iubesc mai mult operele isprăvite, alții mai mult pe cele proiectate.

În fiecare moment sunt în lume milioane de discuții ori de neînțelegeri între doi sau între mai mulți oameni, și fiecare rămâne convins că dreptatea e de partea lui, deși este evident că din toate aceste milioane de antagoniști numai jumătate au dreptate în cazul cel mai bun, și nici unul în cazul cel mai rău. E amuzant.

De obicei, o femeie care iubește de mai multe ori, dă bărbaților aceleași nume drăgălașe, fără nici un scrupul de delicatețe, pentru că în amor femeia nu are trecut. Ea trăiește în prezent.

Delicatețea este calitatea supremă și cea mai rară a sufletului omenesc. Ea le presupune pe toate celelalte: inteligența, bunătatea, altruismul, generozitatea, discreția, mărinimia ș.c.l. Un om lipsit de o singură calitate a sufletului, nu mai are delicatețea completă. Atunci ea este cu lacune și cu eclipse.

Gelozia retrospectivă e cea mai chinuitoare, pentru că știe că nu are motive să învinuiască, să calomnieze, să lovească, și totuși învinuiește, calomniază și lovește.

Femeia are gelozia retrospectivă în grad mult mai mic decât bărbatul, pentru că femeia trăiește mai mult în prezent, pentru că în amorul ei imaginația are un rol mult mai slab și pentru că în amorul ei simțul de proprietate e mult mai mic.

Rănile amorului propriu sunt din cele mai dureroase, dar de cele mai multe ori provoacă râsul.

Dacă am face toate combinațiile posibile între cuvintele unui dicționar de buzunar, am construi o infinitate de opere științifice care ar răsturna, ca pe niște încercări puerile, toate teoriile științei de azi; am construi o infinitate de opere literare, față cu care Divina Comedie ar fi o simplă încercare juvenilă; am construi tragediile pierdute ale lui Euripide și tratatele lui Epicur, am învia din morți Biblioteca de la Alexandria...

Cât progres și câtă civilizație presupune instituția femeilor galante. Ce distanță de la pitecantropul care, în pădurile primitive, năvălea asupra femelei, până la urmașul lui modern care negociază, pe bună învoială, ceea ce-i trebuie.

Uneori, din exces de discreție, subliniem prin rezerva noastră ceea ce celălalt credea că trece neobservat, și devenim indiscreți. În unele cazuri, reușind să ne jucăm rolul perfect, excesul de discreție ne face să apărem

insensibili.
E naiv să te miri. E cinic să nu te indignezi.
Tu crezi că, dacă ai vrea, ai putea să începi chiar de azi să fii minciunos, lingușitor și crud, ca să poți triumfa în viață. Credința că poți reuși să ai defectele pe care nu le ai este o iluzie tot atât de vană ca și aceea că numai dacă ai vrea, ai putea să cânți ca Tamango.
Însușirile date integral de natură, ca inteligența sau talentul, conferă meritele cele mai mari, deși omul nu are nici un merit că le posedă; pe când însușirile pentru care omul are un merit că le posedă, ca virtutea sau bunătatea, conferă merite mult mai mici.
Cât timp pasiunea ei este puternică, femeia îți spune că, dacă n-o înconjuri toată ziua cu atenții, riști s-o îndepărtezi prin dezobișnuință. Când pasiunea ei începe să scadă, ea îți spune că prin prezența ta necontenită riști s-o îndepărtezi din cauza oboselii.
Un cortegiu mortuar, agonia unui vecin de peste sală exasperează pasiunea a doi amanți, pentru că imaginile care evocă distrugerea vieții provoacă paroxismul instinctului creator.
Ceea ce provoacă amorul unui bărbat e temperamentul femeii.
Iar știința ne spune că temperamentul este fizionomia sensibilității organelor vieții vegetative.
Dacă facem abstracție de punctul de vedere moral, ipocrizia bine reușită și bine susținută este victoria omului asupra animalului, a conștientului asupra inconștientului, a inteligenței asupra sentimentelor, este suprema afirmare a acelei virtuți care formează piatra angulară a caracterului și care se numește stăpânire de sine.
Călugărul Ieronim de la Râșca spunea: un bărbat care nu se simte rudă cu nevasta lui, trăiește cu dânsa în concubinaj. Iar când se simte rudă, trăiește în incest.
Stările sufletești superioare fiind dezvoltate în cursul evoluției din stări inferioare, analiza descoperă întotdeauna în aliajul celor dintâi pe cele din urmă. Iată pentru ce analiștii sufletului omenesc apar pesimiști și mizantropi.
Descoperirile științifice cele mai geniale sunt față cu adevărul total despre lume mai puțin decât săriturile unei broaște care ar avea de gând să facă înconjurul pământului.
Îți părăsești prietenii și alergi după sufletul, atât de deosebit de al tău, al unei femei, tocmai în momentul când spui că vrei un suflet care să te înțeleagă. Ipocritule, tu vrei să îmbogățești registrele stării civile.
Citiți în șir un anumit capitol din Descendența omului de Darwin -- și manejele rafinate dintr-un roman de Bourget, care duc tot acolo... E divertisant, e comic, e hilariant.
Bărbații au infinit mai puțin dispreț pentru fricoși decât femeile, pentru că bărbaților curajul masculin nu le făgăduiește nici o felicitate.

Când te gândești că cele mai sublime strigăte ale poeziei sunt exprimarea ritmată a chinurilor provocate de o celulă, e râvna ei nesatisfăcută de a se întâlni cu o anumită altă celulă, nu poți să nu admiri fantastica feerie clădită de sufletul omenesc pe instinctul cel „atât de van".

În deosebire de geniile artistice, care sunt niște explozii ale naturii exuberante, geniile pur intelectuale nu simt, de obicei, nimic pentru femei, pentru că geniile intelectuale, suprema debrutalizare a vieții, fiind punctele luminoase în care materia capătă în sfârșit deplină conștiință de ea însăși, natura a avut grijă să nu le întindă acea cursă numită amor, care este dușmanul cel mai neîmpăcat al liberei dezvoltări a inteligenței pure. Femeile, la rândul lor, nu simt nici ele nimic pentru aceste ființe abstracte.

Limba română are neprețuitul avantaj de a poseda cuvintele iubire și amor pentru două lucruri cu totul deosebite, denumite în alte limbi cu un singur cuvânt.

Când s-a stins amorul între doi soți, poate să rămâie iubire, chiar dacă în amorul lor n-a fost iubire. Când s-a stins amorul între amanți, nu rămâne iubire, chiar dacă în amorul lor a fost iubire.

De obicei, femeile își înșeală bărbații și bărbații femeile cu simțurile și cu imaginația, nu cu inima.

În timpurile din urmă, lipsite de orice prejudecăți, un bărbat de treabă poate să aibă mai multe iubite deodată, pe când o femeie de treabă nu are niciodată doi amanți în același timp, ci, cel mult, unul cu care e pe isprăvite și altul cu care a început. Starea asta de tranziție poate ținea mai multă vreme...

Când prin sforțările memoriei reușești să-ți amintești ce simțeai pentru o femeie, să știi că iubirea ta n-a murit încă. Dacă continui cu exercițiile astea de memorie, poți cădea din nou în prăpastie.

Ipocrizia ajunge uneori a doua natură, și atunci ea devine sinceritate. În cazul acesta sinceritatea devine ipocrizie -- când ipocritul, în vederea calculelor sale, își permite accese de sinceritate.

Dacă vrei să mistifici și să reduci la neputință și ridicol pe însuși Geniul Răului care domnește în lume, întrebuințează această simplă stratagemă: așteaptă-te oricând și în orice privință numai la rău și anume la cel mai mare rău. Atunci, orice nenorocire ți se va părea normală, pe când binele, dacă-ți va ieși vreodată în cale, îl vei simți ca pe însăși mâna lui Dumnezeu pusă asupra capului tău.

Când între doi oameni există o controversă aprinsă și când vine un eveniment care dă dreptate completă unuia dintre ei, acesta, dacă are sufletul de elită, caută să treacă fără a sublinia victoria, simțindu-se oarecum jenat și parcă vinovat de atâta triumf. Sufletele de rând fac contrariul.

Plăcere divină: să te arăți mic și umilit, cu sentimentul distanței dintre tine și ceilalți.

Nimic mai nivelator decât prezența femeii iubite cu pasiune.
De obicei, ea dă inteligență prostului și tâmpește pe cel inteligent.
Timpul nu iartă. Cu fiecare clipă în copilul acesta candid se tot aprinde conștiința, flacără palidă și rece, dar care vestejește și usucă.
Orice femeie măritată se simte sclava bărbatului ei, sclavă supusă sau revoltată, credincioasă sau infidelă, în funcțiune sau evadată ori părăsită.
Asasinarea unei femei din cauza geloziei este crima cea mai monstruoasă, vrednică de torturile inchiziției, fiindcă are ca motiv arogarea dreptului abominabil de a monopoliza o anatomie și o fiziologie umană, și suferința, cu atât mai ridicolă cu cât mai atroce, că ți s-a nesocotit acest drept.
Nu-i așa că un fapt josnic al rivalului povestit în fața femeii care formează obiectul litigiului vostru, este o briză răcoroasă pentru inima ta? Tu însă, cuprins subit de un spirit obiectiv de circumstanță, dar cu cele mai slabe argumente de care ești capabil, iei apărarea rivalului, ca să-i dovedești ei cât ești tu de generos și de superior celuilalt.
Pesimismul este iubirea arzătoare de viață și tânguirea că ea nu dă destule plăceri ori că nu i le poți stoarce îndestul și că se isprăvește odată. Un pesimist, față cu viața, e ca un bărbat care ar cere celei mai iubite femei mai mult decât ea poate da sau decât poate el lua, ori care ar iubi o femeie inaccesibilă. Pesimiștii însă pretind că nu iubesc femeia.
Arătarea recunoștinței, oricât ar fi de discretă, importunează și impacientează pe binefăcătorul delicat și, în loc să-l răsplătească pentru faptele lui bune, îl pedepsește.
Copilul tău are să aibă spaimele agoniei, are să moară și are să fie îngropat. Și toate astea le-ai creat tu.
În orice bibliotecă scriitorii în viață alcătuind o minoritate infimă, marii cititori stau toată viața de vorbă cu morții.
Învățații au reconstituit cu imaginația pitecantropul. Dar numai femeile au ocazia să-l vadă, în anumite momente.
Dacă femeia nu se deosebește ca mentalitate de bărbat, trebuie egalizată politicește, pentru că poate aduce aceeași contribuție în dezbaterea lucrului public. Dacă se deosebește de bărbat, trebuie egalizată, pentru că aduce puncte noi de vedere în dezbaterea lucrului public.
Magnanimitatea și generozitatea se nasc din raportul de la puternic la slab, de la stăpân la supus, de la conducător la condus. De aceea plebeii și femeile au mai puțin dezvoltate aceste însușiri.
Dacă nu-i poți cuceri inima prin propriile tale mijloace, nu te poate ajuta întreaga omenire cu toată știința ei, cu toată arta ei, cu toată diplomația și cu toate armatele ei.
Unii se înduioșează când cugetă la pitecantrop, strămoșul omului. Alții își stăpânesc dezgustul când cugetă la om, strănepotul pitecantropului.
În pădurile primitive -- ciomagul; în societate -- sarcasmul.
Expresia fizică a sentimentului, aceeași: arătarea caninilor.

Pesimistul mizantrop spune oamenilor: „Gorile, cât sunteți de stupide!" Pesimistul idealist le spune: „Fraților, cât suntem de nenorociți!"

Natura își urmează cursul cu aceeași fatalitate și nepăsare în piatră, în arbore, în om, în toată materia. A trăi, este a te strecura prin legile naturii ca printre niște curse complicate și nevăzute, spre a-ți păstra, în forma dată ție, cele câteva zeci de kilograme de materie, pe care ți le împrumută vremelnic natura și care sunt tu.

Sistemele de gândire și curentele artistice atârnă de momentul istoric. Momentul istoric atârnă de structura socială. Structura socială atârnă de rezultatul luptelor dintre clase. Luptele dintre clase se reduc la goana eternă a indivizilor după mai bine, adică după condițiile cele mai favorabile pentru păstrarea acelei infime cantități de materie în forma dată de natură fiecăruia.

Se poate dovedi că toate preceptele morale, având în vedere ori conservarea individului ori a societății, adică a cadrului pentru conservarea individuală, sunt tot atâtea reguli de observat pentru a întârzia ceasul morții.

Nu te certa cu viața. Nu fi o ființă abstractă! Frecventează societatea, petrece, glumește, joacă cărți, bea, ia-ți o amică, ori, dacă nu se poate, fă ceea ce se zice că făcea Sainte-Beuve prin coridoare cu personalul de serviciu de sex. Nu te certa cu viața, nu face pe cimpanzeul abstract!

Addenda la privind viața

Nu imaginea vieții pe care avem s-o mai trăim de-acum înainte ne inspiră groaza de moarte, ci viața pe care am trăit-o până acuma. Când ne gândim la moarte nu ni se răzvrătește ființa din cauza planurilor pentru viitor, ci din cauza cântecului duios al amintirilor. Toți acei care au fost rând pe rând noi, îi purtăm în fundul sufletului nostru ca într-un mormânt. Dispariția acestui mormânt viu, în care zac cei ce au fost noi, ne inspiră groaza de moarte. De aceea oamenii lipsiți de sentimentul trecutului sunt mai bravi în fața morții.

În viață fiecare purtăm un steag pe care e scris cu litere mari: Eu!

Culmea discreției este să știi să-ți ascunzi discreția.

Animalele casnice devin pentru unii din noi persoane, față cu care simțim că avem îndatoriri sociale și morale.

Sufletele de rând dau altora tocmai contrariul de ceea ce cer de la alții.

Realist în observație și idealist în aspirații -- este fizionomia sufletelor bine organizate.

Nu clădi pe nisip, nu clădi pe ipoteza sentimentelor altora pentru tine, bune sau rele.

Nu ofensa nici pe cea mai castă femeie purtându-te cu dânsa ca și cum nu ar prezenta nici o primejdie pentru cinstea ta.

Prietenia amoroasă -- amorul ipocrit cu sine însuși.

Nimene nu va putea descoperi de ce anume lucru ne temem, când ne temem de moarte, cum nimene n-ar putea spune ce vrea, când ar putea fi întrebat, mai înainte de a se naște, pentru ce dorește viața.

Numai proștii sunt destul de inteligenți ca să nu-i înșele iluziile.

Tinerii caști își iubesc mai mult mamele decât ceilalți.

Bunătatea e un dar gratuit al naturii, tot atât de rar ca și inteligența ori frumusețea. A ierta prostia ori urâțenia și a condamna răutatea este explicabil, dar nu filozofic.

Nu există decât o singură afecțiune curat omenească: prietenia. Toate celelalte își au începuturile la animal și sunt fizice.